

Kdo se bojí úpravy soukromého práva?

Zájmem podnikatelů by mělo být co nejrychlejší přijetí nových kodexů

Stále častěji slyšíme varování před novým občanským zákoníkem a zákonem o korporacích. Jsou prý sice úctyhodné, nicméně nedotažené a nevyzrálé. Bude údajně třeba mnoha let a hlav, než je bude moci spatřit zákonodárský sbor. Rekodifikace tedy budou muset zrát a fermentovat nejméně do příštího volebního období, protože i politický laik dobře ví, že šance na zásadnější změny klesá úměrně blížícím se sněmovním volbám. Občas se lze dokonce setkat s pokusy nový zákon zesměšnit jako anachronismus. To se často děje poukazem na ustanovení občanské-

ho zákoníku o pastvě či chovu domácích zvířat. Takové poznámky mívá především na ty, kdo dokument viděli pouze na webových stránkách, a protože jim pastva virtuálních zvířat jako anachronismus připadá, odsoudí s ní i zákon.

PODIVNOSTI

Předtím, než politici dospějí k závěru, že je-li část právníků pro rekodifikaci a jiná proti ní, nejlepší bude nedělat nic a čekat, až se dohodnou, je třeba se věnovat podivnostem, které vyplývají z dnešních kodexů soukromého práva.

Proč je Česko například široko daleko jedinou zemí, v níž existují dva odlišné právní režimy jedné a téže smlouvy – třeba mandátní či o dílo? Proč občanský a obchodní zákoník bezdůvodně zavádějí odlišný režim u základních právních institutů, například u náhrady škody, promlčení, ručení? Uvědomuje si podnikatelská sféra dostatečně, na kolik lidské námahy a odměn advokátům přijde soustavné zjišťování, zda ten či onen vztah je občansko- nebo obchodněprávní? Máme být spokojeni, že se třeba smlouva o dílo, již objednáno několik subjektů, může zčásti řídit jedním zákonem a částečně jiným, přičemž problematiku jeho vad nebo promlčení upravují oba odlišně? Zajímá současnou podnikatelskou sféru hnidopišské rozlišování, co je a co není právním úkonem?

FORMALISTICKÝ SYSTÉM

Nechápu, proč není právním úkonem hlasování na valné hromadě nebo rozhodnutí jednoho akcionáře. A už vůbec nechápu, proč v případě rozhodnutí jediného akcionáře u mateřské společnosti nestačí statutární podpis, a je třeba pracně zkoumat, zda, kdy a jak k tomu konkrétního člena zmocnil její statutární orgán. To je pikantní, pokud mateřská společnost sídlí za hranicemi. Nebo co když je usnesení valné hromady nesrozumitelné? Selský rozum říká, že čemu není rozumět, nemůže zakládat práva a povinnosti. A zákon neplatnost pro nesrozumitelné právní úkony výslovně stanoví.

Náš formalistický systém však nepokládá usnesení valné hromady za právní úkon. Proto vše může skončit tím, že máme sice platné usnesení, ale do té míry nesrozumitelné, že si je každý bude vykládat po svém. To je právní jistota, po níž podnikatelská sféra volá? Podobně formalistické je rozlišování, kdo jedná jménem společnosti a kdo v jejím zastoupení. Věc dospěla natolik daleko, že soudy začaly dovozovat, že ten, kdo je statutárně oprávněn jménem společnosti jednat, nemůže být jejím zástupcem. Jednají-li například jménem společnosti vždy dva členové představenstva společně, nemohou třeba v době svých dovolených jménem společnosti zmocnit třetího člena představenstva, aby podepsal důležitou smlouvu. Vzhledem k tomu, že nikdo nezpochybňuje, že ukližečku zmocnit mohou, je obtížné tento nesmysl vysvětlit klientům, natož zahraničním.

INSTITUT NEPLATNOSTI

Tuzemské právo má však v oblíbě institut neplatnosti právních úkonů. Co třeba uděláme se smlouvou mezi spřízněnými stranami, u níž se dohodnutá cena liší od znalecké stanovené dle

nesmyslného a advokáty nesnášeného ustanovení §196a obchodního zákoníku? Recept je prostý. Prohlásíme ji za neplatnou. Nebudeme tedy primárně uvažovat, zda pro takovou smlouvu existoval dobrý důvod, a pokud ano, pak o odpovědnosti aktérů za škodu, ale nejdřív ji prohlásíme za absolutně neplatnou, čímž dáme všanc to, po čem podnikatelský svět nejvíc volá – právní jistotu.

Budu vděčný, když mi někdo vysvětlí, proč zákon podnikatelským subjektům zčásti znemožňuje vzdát se svých budoucích práv – třeba na náhradu škody z něčeho, co je v době smlouvy nejen předvídatelné, ale i předvídané. Ponechám-li stranou věci nepředvídatelné, státu či soudům není nic do toho, zda se podnikatel chce z dobrých důvodů do budoucna něčeho vzdát.

OPRAVA STAVBY

Uvedených příkladů by mohlo být víc a týkají se spíš koncepčních problémů, jež nelze vyřešit drobnou novelou. Jen jsem jimi chtěl zdůraznit, že na vadných základech nelze postavit kvalitní stavbu. Totalitní rekonstrukce z let 1950 a 1964 nás vzdálily od zbytku civilizovaného světa, v němž je kromě odůvodněných výjimek vše povoleno a vše dohodnuté platí. A zahájily éru právního formalismu, zákazů a příkazů a odklonu od obecných právních pojmů ke kazuistice.

Nic z toho nepodporuje podnikání. Proto by mělo být zájmem podnikatelů, aby byly nové kodexy přijaty co nejdříve. Nejsou a nebudou bezchybné a po přijetí se budou muset několikrát novelizovat. Na rozdíl od současného stavu však už půjde o opravu stavby na zdravých základech. ■

MARTIN ŠOLC
advokát a společník,
advokátní kancelář
Kocián Šolc Balaščík